

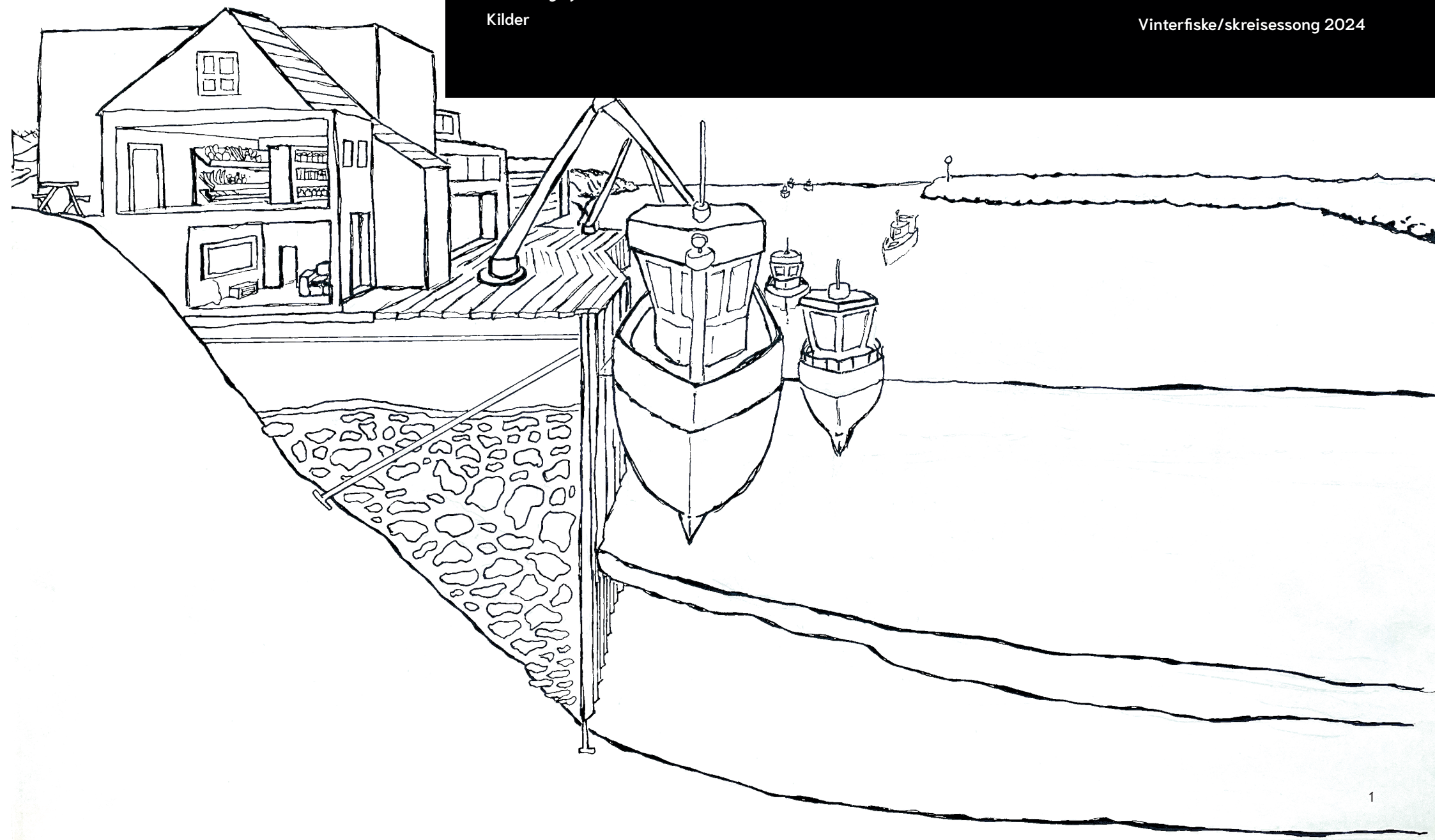
Felt og analyse Sørvær, Finnmark

Fiskeri og kystkultur

Kilder

Markus Torsvik

Vinterfiske/skreisessong 2024

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20-21	
22	
23	
24-33	
34-35	
36-39	
40-41	
42-47	
48-51	
52-53	
54	

forside
innholdsfortegnelse
innholdsfortegnelse
oversikt Sørøya, tettstedene
oversikt Sørøya, årshjul Sørvær
oversikt Sørvær
oversikt Sørvær
trandamperiet
trandamperiet
turisme
bar
skole, nærbutikk
fiksemotak Lerøy
industrikai, krike
tørrfiskloft
holmer, fjell og hav
holmer , fjell og hav
fjæra
fjæra
Lyd fjæra
Oversikt over undersøkelse fjæra
metode undersøkelse fjæra
materialprøver undersøkelse fjæra
bilder fjæra
skreifiske
audiosnitt fiske
industrikaia
vannkant og utvikling båter
komuneoversikt og prosjektområde
kilder plansje + booklets

Sørvær

Fiskeri bygd
Stor lokal fikseflåte
Filetering
Sørøyrocken
Turistfiske

Fiskeri

Sørvær har den største lokalflåten idag, som tildigere. grunnet større båter er det behov for mudring av havnen i Sørvær.

Breivikbotn

Fiskeri
Liten lokal fiskeflåte
Salting
Komunehus
Bibliotek

Fiskeri

Breivikbotn har flest besøkende båter, havnen er mudret, men det er ikke konkuranse med Sørvær på grunn av forskjellige behandling

Hasvik

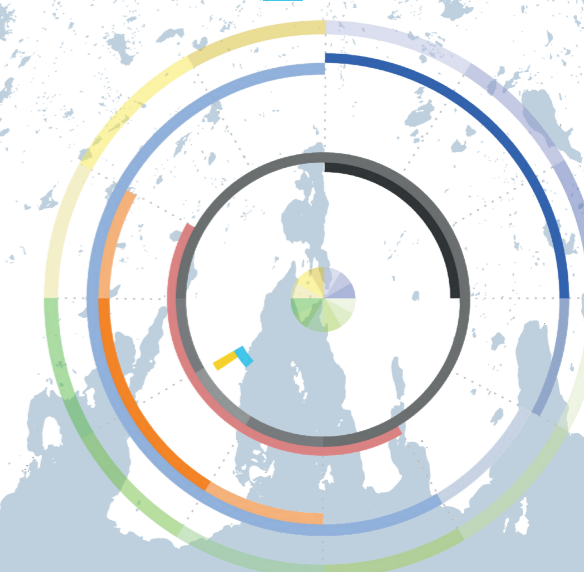
Flyplass
Helsesenter
Ferge
Turistfiske

Fiskeri

Motaket i Hasvik er ikke i drift. Hasvik driver ikke med kommersiell fiske.

Sørvær
Breivikbotn
Hasvik

- Skrei
- Hyse
- Fisketurisme
- kongekrabbe
- fiskemotak drift
- sesong arbeid motak
- Sørøyrosken
- Sørøydagene

kirken

Lerøy, fiskemotak

Joker, Butikken

Fiskevellferd/treningscenter

Skolen

Samfunnshus

Fiskevellferd, vaskeri

Molo

Trandamperi

Turistfiske

Turistfiske/Bar

Tørrfiskloftet/Sjøbu

Trandamperi

Det gamle trandamperiet ligger på en utsiktstomt alene på en av de ytterste holmene på sør-vestlige del av Sørvær.

Damperiet har ikke vært i drift på lang tid. Bygget ble brukt som konotrer under oppryddningen av det russiske krigskipet Murmansk som forliste ved Sørvær.

Bygget er eid av kommunen og blir idag brukt som lagerlokale. Det er behov for vedlikehold, og det er mange som er interesert i bygget.

-Kommune

Gatene på sørvær

Turist "hyttene" på Sørvær

Baren

Det har åpnet flere og flere turistbedrifter rettet mot jaktturisme. De to største ligger ytterst på den nordre delen av Sørvær.

Turistvirksomheten blir godt tatt imot av samfunnet, men det er noe skepsis fra fiskerene. Dette er stor forskjell i regulering for turister og for den kommersielle fiskeflåten.

Dessuten finnes det useriøse aktører som ikke er registrert i kommunen hvor få av de besøkende samhandler med lokalsamfunnet økonomisk eller sosialt. (Forman, Lerøy, 2024) (Vara-ordfører, Hasvik Kommune, 2024)

De to største som ligger ytterst nord i været er i motsetning store bidragsytere både økonomisk og sosialt. Sørvær gjestehus har igjennåpnet baren som hadde åpningshelt når jeg besøkte været.

Sørvær skole

Skolen er viktig i bygda. Markeringer som 17.mai, juleavslutning og sommeravslutning er viktige dager for lokalsamfunnet.

Skolens gymsal brukes dessuten til sport på kveldstid igjennom vinteren Her spilte jeg fotball tre ganger med lokale, tilreisende fiskere og sesongarbeidere.

joker

Joker, Fiskervellferd og treningsseentr v/ industri kai

Butikken, treningsenteret og kaia er de viktigste møtepunktene i bygda. Alle drar på butikken. Den er dessuten plasert på en høyde som er skjerma for vind og med gode solforhold. Treningsenteret er et viktig møtested mellom lokale ,sesongarbeidere og tilreisende fiskere. Kaia er et naturlig møtepunkt ettersom de fleste i bygda arbeider i fiskeri, her kommer også turister, men ikke inbygger utenfor fiskeri, eller pensjonister

Fiskevellferd/Treningsseentr

Fiskemotaket, Lerøy

Lerøy er hjørnesteinsbedriften i Sørvær. Under vinter/vår fiske kommer ca 100 båter til været, i tillegg til den allerede store lokale flåten. Det kommer også rundt 20 tilreisende sesongarbeidere i tillegg tild e 30 faste ansatte (Forman, Lerøy, 2024)

De fleste som reiser til Sørvær for arbeid kjenner noen i været eller kommer med noen som har vært tidligere. På den måten kommer tilreisende kjapt inn i lokalsamfunnet.

utsikt mot industri kai

I dette området planegges det flere nye brygger etter at havnen er mudret. Disse bryggene skal være for fritidsbåter og turistbåtene, for å gi mer plass til de kommersielle båtene. (HK, RSH, 2019)

Sørvær kirke

Kirken i Sørvær brukes til gratiskonsserter under Sørøyrodden, som er spesielt populære blant de eldre i bygda. Det var også her man feiret soldagen tidligere.

Tørrfiskloftet/sjøbuer

Tørrfiskloftet er hovedsenen for Sørøyrodden. Dette er utrolig viktig for både Sørvær og for Sørøya. Tørrfiskloftet og festivalen gjør Sørvær til det naturlig viktigste stedet for kultur på Sørøya.

Nedre del av bygget er fortsatt brukt som sjøbu, med tilhørende kai, noe som passer godt med alle deler av livet på Sørværs forankring i fiskeri og havet.

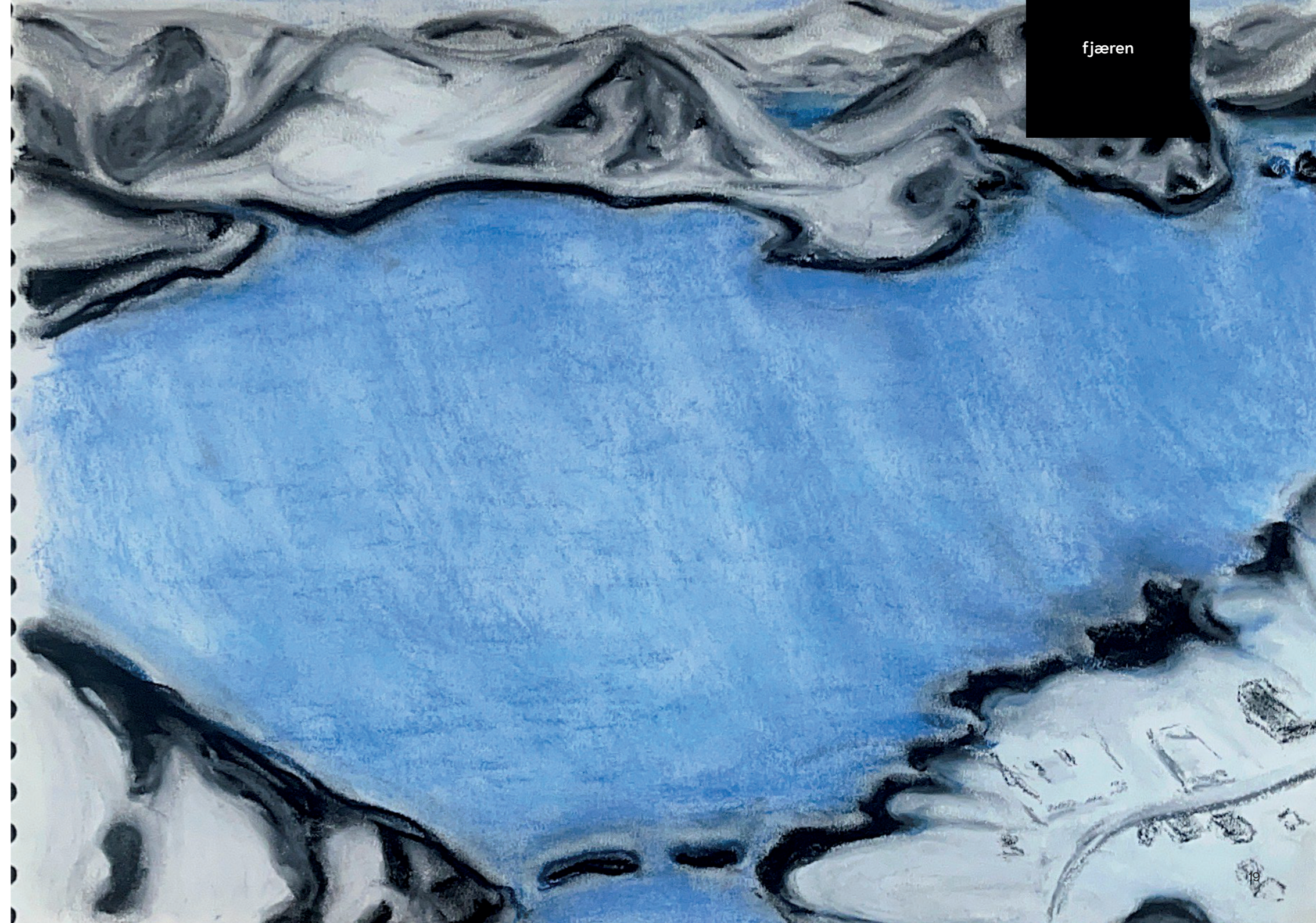
Holmer, fjell og hav.

Området rundt trandamperiet er værutsatt, og adskilt fra resten av bygda. Det benyttes som turområdet og hundelufting, og har mange spennende møter med havet og fantastiske utsiktspunkt

Jeg ble fortalt om en lek de pleide å leke som barn av en av de lokale fiskerene. De dro ned i den ene fjære med skjellsand-bunn når det var flo. Leken gikk ut på at man delte seg inn i to lag. Hvert lag gravde et lite hull i sanden, og forran hullet skulle man bygge en slags mur for å holde vannet ut når det floet til. Når floen kom opp til murene var tiden ute.

Det laget som hadde bygget den mest robuste muren, stod igjen som vinneren.

1

2

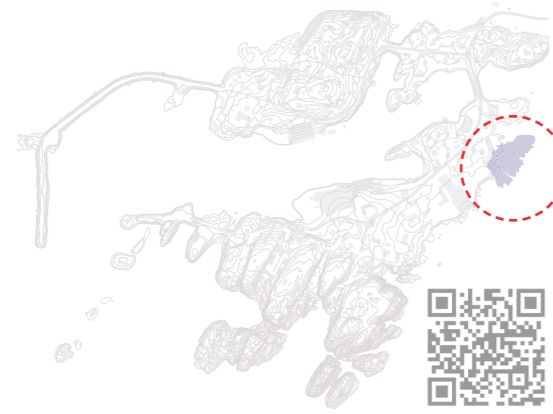
3

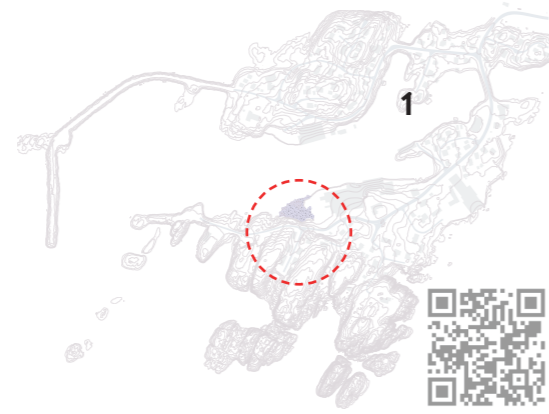
4

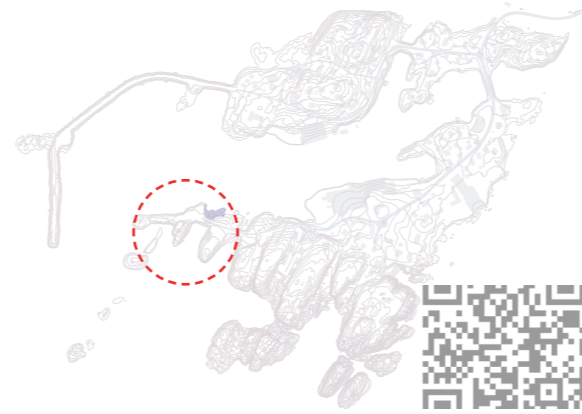
5

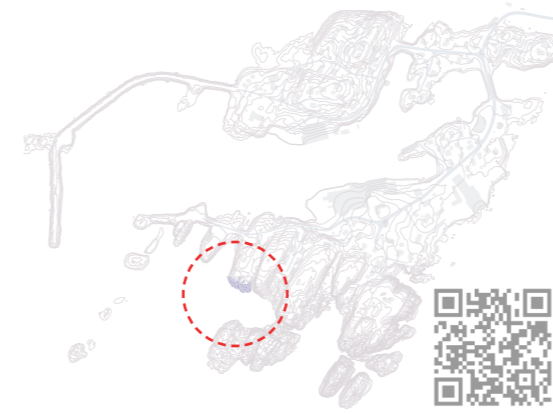
6

7

8

9

10

metode

Jeg har undersøkt fjæren flere steder på Sørvær for å se på hvilken forhold man finner i de forskjellige møtene med vannet. Målet har vært å finne ut hvordan de abiotiskeforholdene er, hvilke materialitet og atmosfære man finner i de forskjellige fjæresone.

lyd

På hver av de markerte områdene har jeg tatt opp 1,5 min med lydopptak. dette gir informasjon om stedets atmosfære og hvor utsatt det er for sjø/bølger og vind, samt eksponering for lyd fra bil/vei og dyrelivet i området(fulger) . Områder rett ved sidenav hverandre kan ha totalt forskjellige karakterestikker.

materiale

på hvært av områdene har Jeg tatt tre materialeprøver, fra bunnen av littoralsonen, toppen av littoralsonen og fjæresonen over. dette gir informasjon om hvilke materialitet som er i grunnen, hva som finnes og lever der, samt om området samler opp marint søppel som kan indikere forurensning og vannkvalitet.

tilstedeværelse

igjennom tilstedeværelse på stedene over tid tilegnet jeg meg personelige erfaringer om tilkomst tild e forskjellige områdene og hvordan eeg opplevde å være på disse stedene. jeg kunne også finne tegn til bruk ved noen av stedene, noe som ble suplert med samtaler og intervjuer med lokale

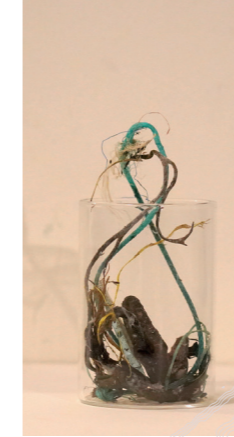
bilder

Jeg har tatt bilder fra alle områdene, noe som gir mer informasjon om terreng, materialitet, atmosfære og paletten til et området.

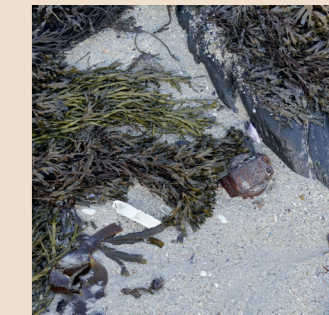
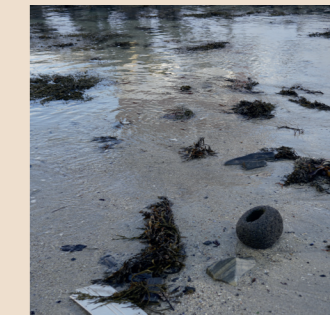
1

Fjæresonen utenfor turist "hyttene" er åpnet, og preget av svalberg og mye tang. Her er det åpent mot havet, mye vind og noe drivved.

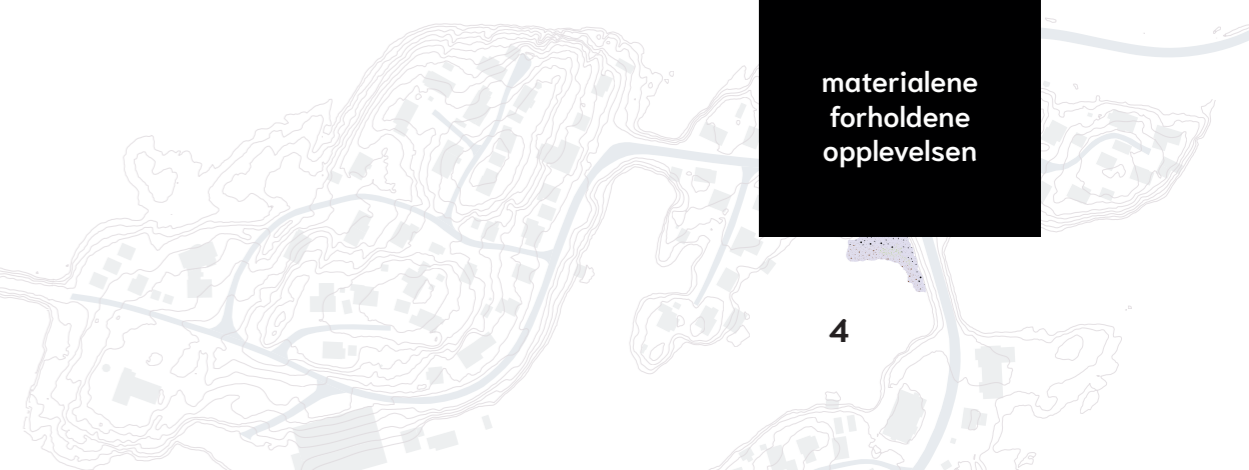
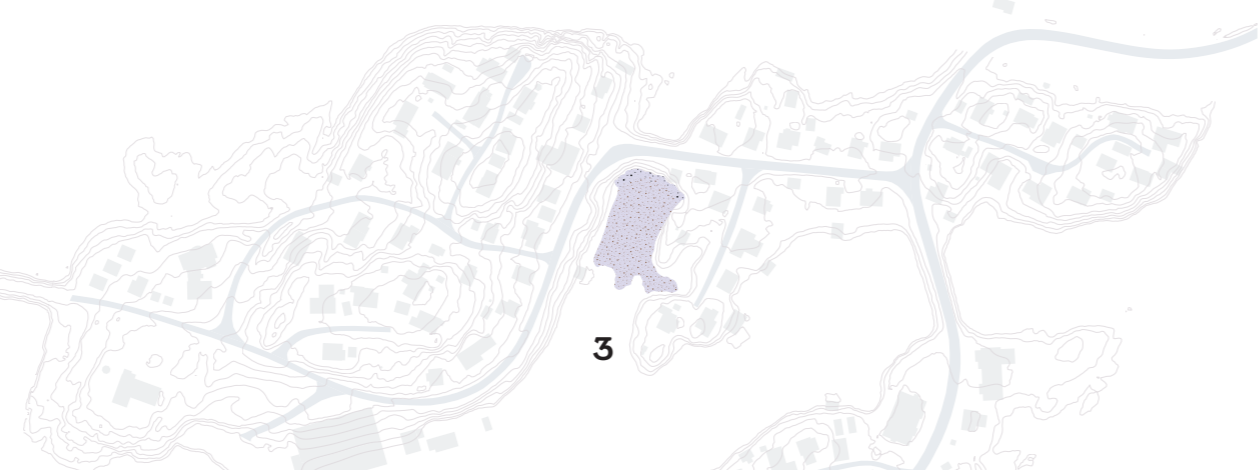

2

Fjæresonen ved den nordre broen er skjermet for vind og er et rolig og lunt område. Her er det fin skjellsand, men lite sol. Området føles som et hemmelig sted og er et behagelig område å være.

materialene forholdene opplevelsen

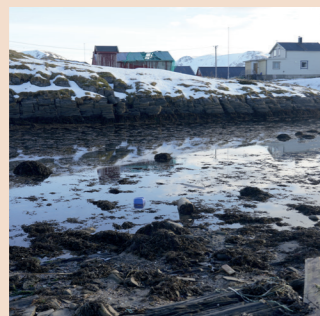

materialene
forholdene
opplevelsen

Den indre bukta ved den nordre broen vender seg mot havna. Her er det rolig, og solrikt. Området er lang-grunt, det er masse tang og tare, og det samler seg en god del søppel fra havet her, samt søppel fra havna.

Bukta ved "hoved broen" har god sikt måt industrikaia, moloen og sjøbu-kaia. Her er det mye mindre søppel, selvom det er noe. Det er også mer vegetasjon.

Området føles mer eksponert og man hører en del støy fra biler som kjører forbi jevnlig

Fjæra ut mot havet ved samfunnshuset er et lang-grunnt område. Her er man vendt mot åpent hav men det er likevell veldig rolig og vindstille. Grunnen er preget av skjellsand. Hele området blir til et enormt fjære-basseng under flo.

Fjære lengre vest mot skolen er mye mer eksponert. her er det mer vind, og mye mer sjø. I fjære ser man store mengder tang og tare. Området føles også ganske isolert fra resten av Sørvær. Det er en gresslette mellom fjæra og bebyggelsen

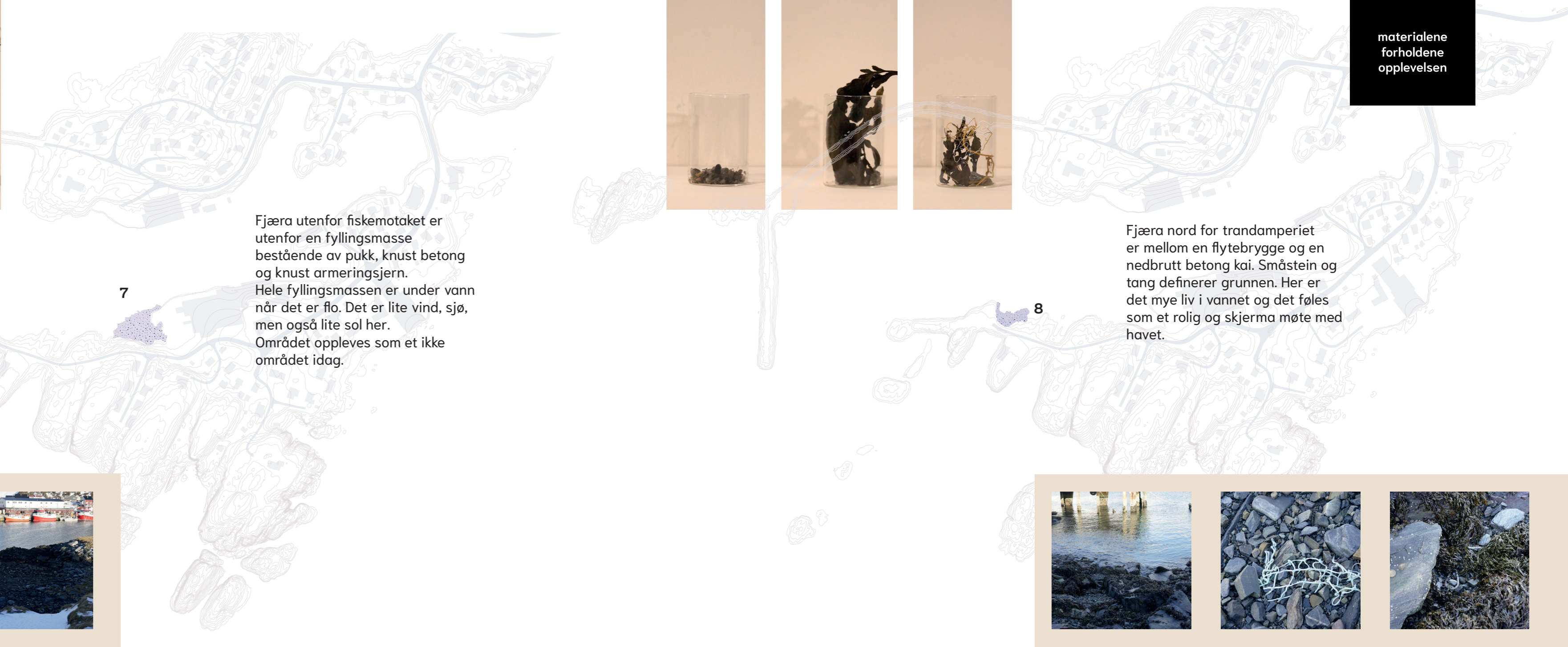
materialene
forholdene
opplevelsen

5

6

materialene
forholdene
opplevelsen

7

Fjæra utenfor fiskemotaket er utenfor en fyllingsmasse bestående av pukk, knust betong og knust armeringsjern. Hele fyllingsmassen er under vann når det er flo. Det er lite vind, sjø, men også lite sol her. Området oppleves som et ikke området idag.

8

Fjæra nord for trandamperiet er mellom en flytebrygge og en nedbrutt betong kai. Småstein og tang definerer grunnen. Her er det mye liv i vannet og det føles som et rolig og skjerma møte med havet.

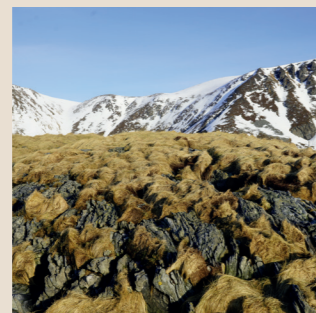
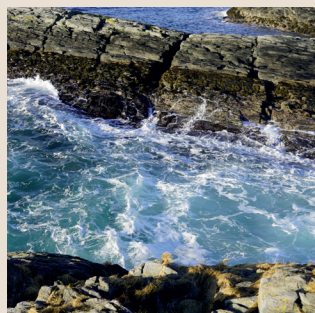

materialene
forholdene
opplevelsen

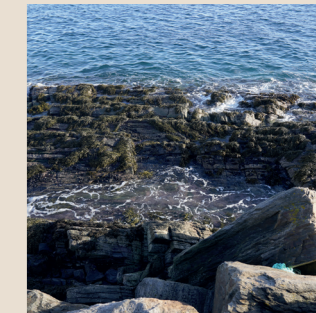
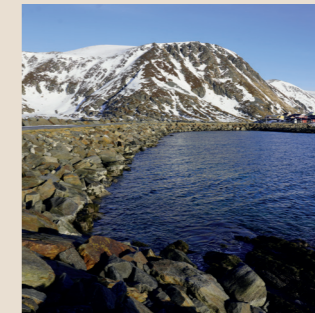
Møtet med vannet utenfor trandamperiet er fylt med lyng, gressletter og værbitte, bare holmer sør-vest. Dette er et veldig værutsatt, men fantastisk området.

9

10

Moloen er et fint turområdet, Her finner man en populær benk og spennende utsikt både ut mot havet og inn mot havna. Holmen som moloen kobler seg på er for det meste bar stein med noe tang og tare mot nord. Oppå den lille holmen finner man mose og gress.

Fjæra i Sørvær

Hjertet av Sørvær er fiskeriet. På en måte er Sørvær like mye havet utenfor som det er holmene, kaiene, husene og Landveien som knytter Sørvær til resten av øya.

Jeg var med ut på linefiske under mitt opphold og fikk se hvordan de mange tusen båtene som utgjør den norske kystflåten i sum utgjør den enorme eksportindustrien som er norsk fiskeri.

Vi var ute 2 mann i den islandske 35 fot sjarken Saga 35.

Linefisking i Sørvær

Henting av linen når vi kom fram til fiskefeltet

Skylling av fisk for å holde den fersk

1,5 Tonn skrei, dgens fangst

Levering hos Lerøy

"Hyttten" på sjarken

Utsikt fra båten ved fiskefeltet, ca en time fra sørvær. hav så langt øya kan se. Den neste landmassen man møter er Grønland.

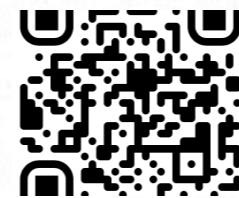
Når vi kommer frem til fiskefeltet klarer jeg å karre meg ut på dekk igjen med opptaker i ene hånden og den andre til å holde meg fast. Her skal vi begynne å ta opp lina

Man hører motordur og knaking fra båten inne i hytta, vi begynner å nærme oss linen.

Når vi er kommet oss ut på havet begynner man virkelig å merke sjøen, nå er det ikke lenger mulig å ta opp lyd på dekk, og jeg må stå inne i hytta.

På vei ut av moloen begynner sjøen å ta seg opp, men det er fortsatt relativt rolig.

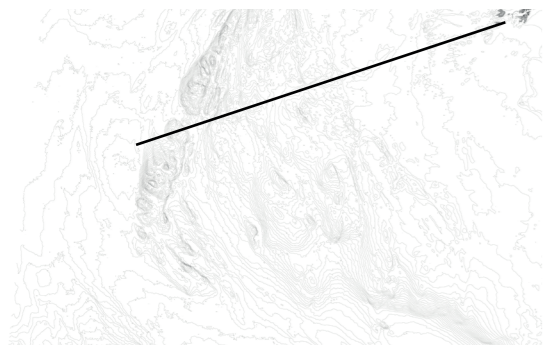

I havn på vei ut fra sørvær hører man måsene som lurer på om det er noe fisk og få.

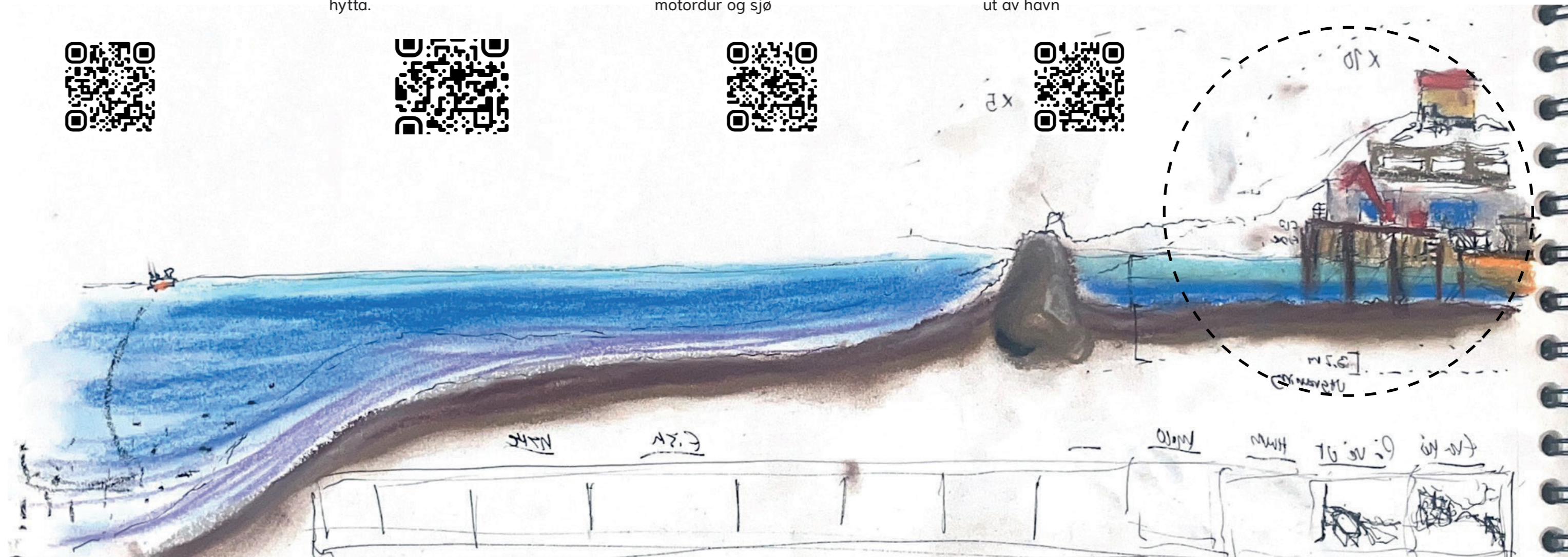
De er fine følgesvenner på vei ut av havn

Sørvær

Industrikaien er viktig, Her skjer mye av aktiviteten i bygda. Her møtes mann, slår av en prat om hvordan dagen på sjøen har gått eller hva planene for helgen er. Lerøy er også hjørnesteinsbedriften i Sørvær, og investerer i stedet. Bedriften bidrar til Sørøyrodden, bygget treningsenter og invisterer i unge fiskere som vill inn i industrien igjennom fondet Sørvær invest som eies av Lerøy og kommunen.

Langs denne ryggen kommer skreien for å avklimatisere seg på vei ned fra barentshavet. Dette har lenge vært et enormt rikt fiskefelt. Nærheten til dette fiskefeltet har gjort at folk har reist til sørvær fra både innland og utland i lang tid. Dette har også ført til å Sørvær dialekten er anderledes en ellers på øya.

utsikt fra industrikaia mot tørrfiskloftet

På kaia mellom sjøbu og båter

Fiskemotaket tar imot over 100 båter og opp mot 150 fiskere under vinter/vår fiske, og det er trangt langs kaien. Fiskefeltene er rike og råstoffet er der. Motaket må i enkelte perioder takke nei til halvparten av båtene som vil levere her grunnet kapasitet. (Forman, Lerøy, 2024)

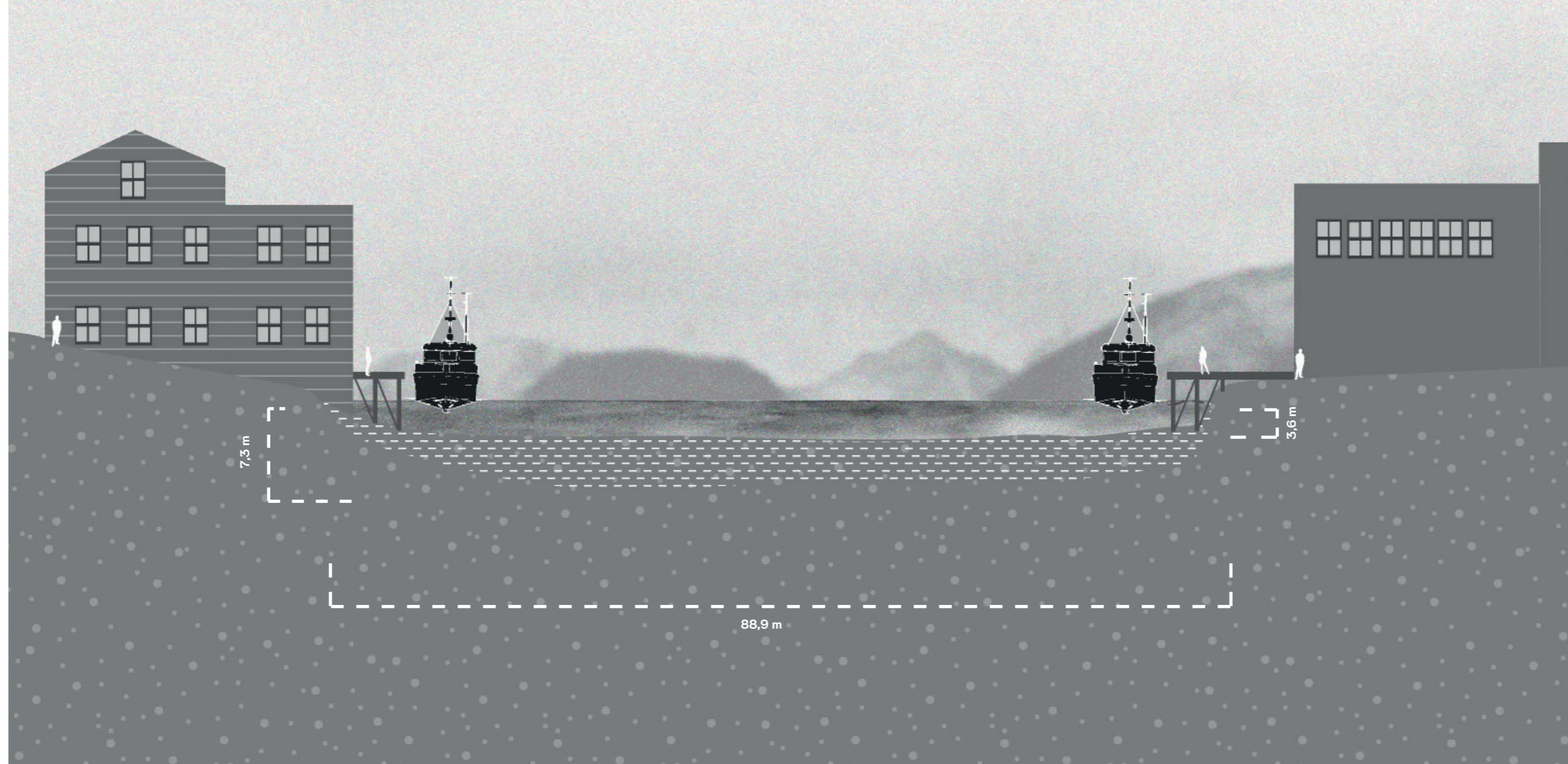
Oversikt over båtene i havn

Fiskemotaket fra båt

motaket

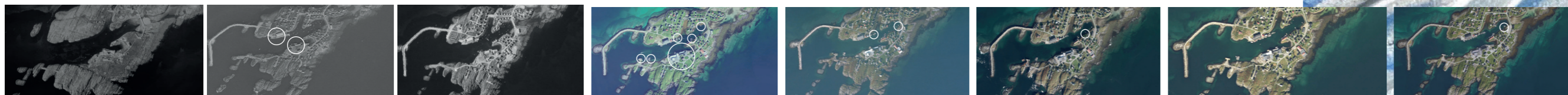

Den hesteskoformede havnen med sjøbuen og tørrfiskloftet i nord og det moderne industrimotaket og fliteringsfabrikken i sør har alltid vært Sørværs midtpunkt. Historisk som idag er dette Sørvers inngang til havet og fisken.

Havnen er for grunn og har for liten snuvinkel for de største båtene, noe som skaper problemer for været. Man har sett at fisken øker og vil derfor utrede havna samtidig som man vil bygge ut kaien og ligge til rette for mer maritim næring her.

Møtet mellom vann og land er ikke statisk. Flo og fjære endrer dette flere ganger hver dag, sjø former stein og flytter på masser over tid, ny teknologi, nye metoder og nye dimensjoner endrer behovene for møtet med vann.

Sørvær skal igjennomgå en stor utbedring av havnebunnen, en stor endring av både kai-området mot havn og det sørvestlige møte med havet.

1946

1976

1979

2006

2008

2013

2016

2022

Finnmark ble brent ned under 2. vk. Ruinene av kaia, noen enslige naust og eksponert grunnmur er det eneste man kan se i bygda i 46

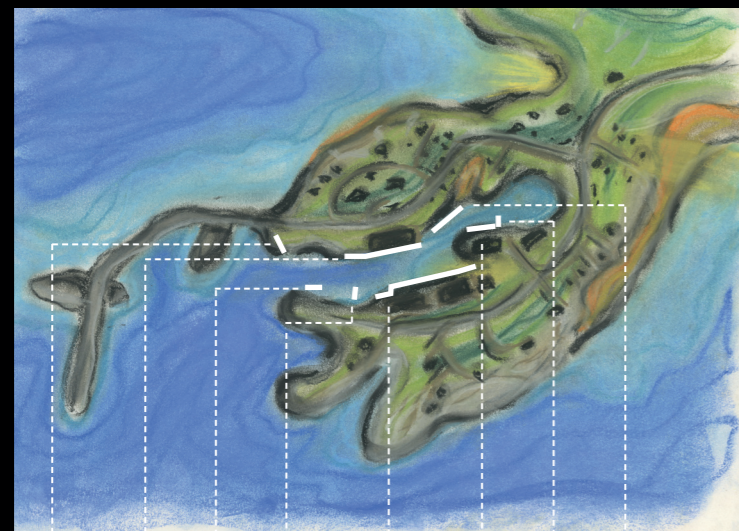
ca 10 år senere er Sørvær igjennoppbygget og ligner i stor grad der sørvær som står idag. under igjenoppbyggingen var det særlig Hamar-husene som preget stedet.

20 år senere har det skjedd betydelige forbedringer på industrikaia, og ved andre fergekaier og private kaier i været.

mellom 06 og 08 skjer det enda flere utbedringer. Det oppstår en privat brygge innerst i viken og holmenkaia utbygges

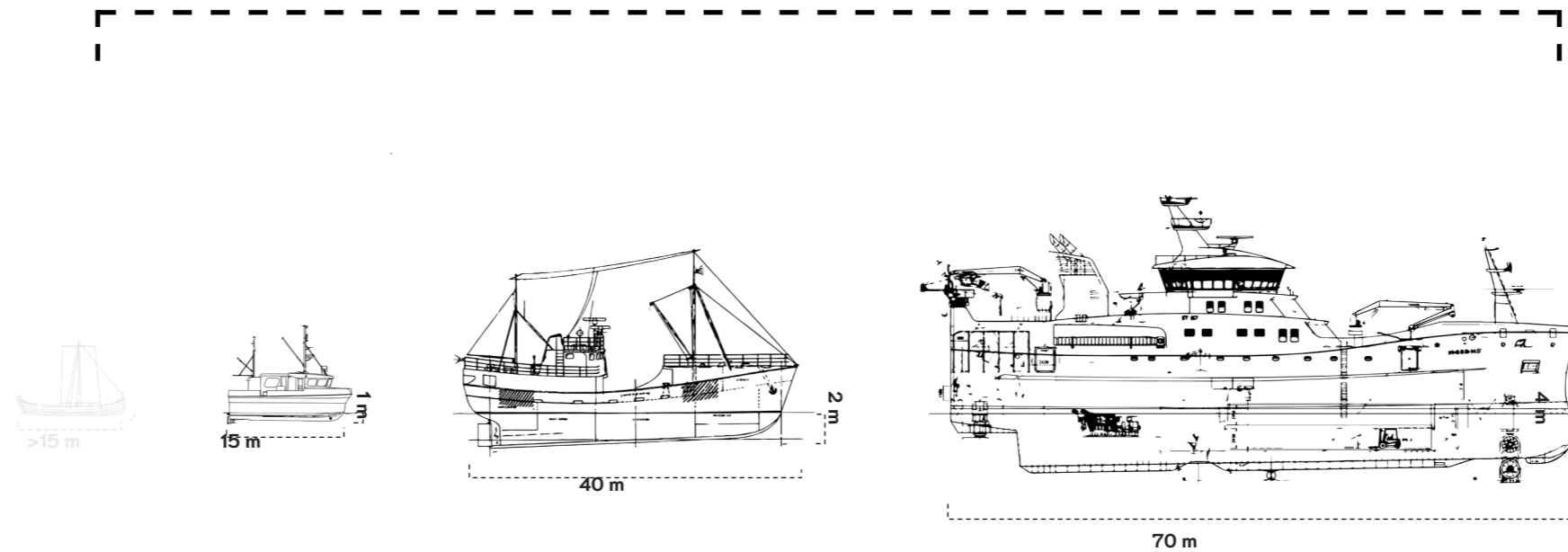
enda en privat brygge innerst i viken

enda en privat kai innerst i viken, mulig knyttet mot den nye turistnæringen.

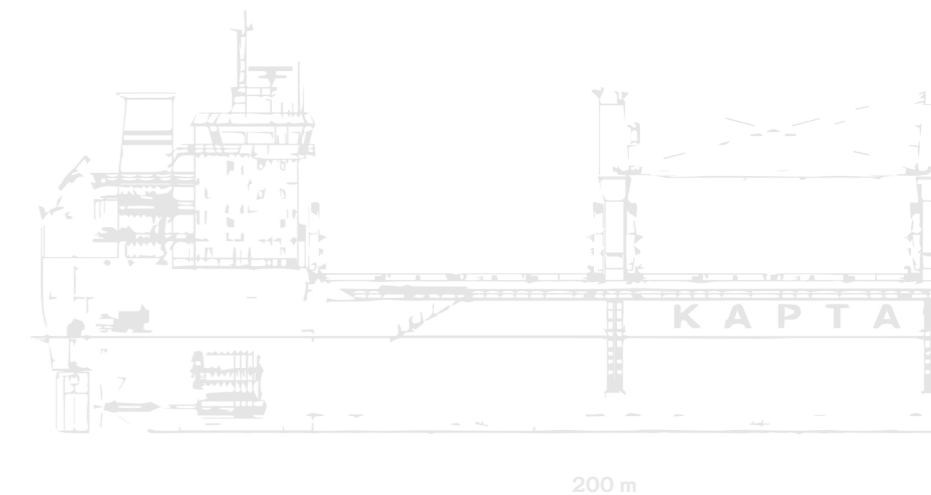

kystverkets kai
allmen-kaia
fiskein-dustrikai
flyte-brygge m/ spira
hommen-kaia
flytebrygger
spira
reddningskøte kaia

Det oppstår flere og flere flytebrygger i takt med at turistnæringen skyter fart på Sørvær, samtidig har det i perioden mellom 2013 og 2023 kommet stadig større fiskeribåter inn til industrihavna som trenger større snusrikel og dypere havn.

modernisering og effektivisering av ført til større og større båder, noe som har ført til problemer for de største, og mest dyptgående skipene.

i 2019 ble mudring av havna i Sørvær vedtatt etter en rekke uhell hvor skip støtte på grunn.

Deponi ved molo

Spunkai

Utvidelse av industrikaia. Det er behov for flere og bedre plasser for fiskebåter. Mulig med utvidelse av driftet til Lerøy men ikke bestemt

Sikring/deponi

Buffer mot hav. Under hardt vært fra sør-vest ødelegges veien i området

Sikring/deponi

Buffer mot hav. Under hardt vært fra sør-vest ødelegges veien i området

Site/Arbeidsområde

Hovedfokus på utvidelsen av kaia. Se på koblinger til lyng/gresslettene og svalbergene rundt

Havers effekt på veien ved trandamperiet

Referanseliste, bok

Ellefsen, Karl Otto. Lundevall, Tarald. 2017. *Fiskevær Myre På Yttersida*. Oslo Pax Forlag

Referanseliste artikkel

Reference: Tynan, E. 2024. Temporal perspectives on Arctic peripheries. In: M. Loukola, M. Mäkiranta and J. Tolonen (eds). *Figurations of Peripheries Through Arts and Visual Studies: Peripheries in Parallax*. Abington: Routledge.

Referanseliste kommunale dokumenter (arkiver)

Hasvik Kommune. *Kommuneplanens samfunnsdel* (HK = Hasvik kommune, KPS = Kommuneplanens Samfunnsdel) 2019.
Kystverket Sørvær. Hasvik kommune, Johnson, Iselin. *Miljøgeologisk rapport* (dokumentkode:711858-RIGm-RAP-001. KS = Kystverket Sørvær) 2019.
Hasvik kommune. Reguleringsplan for Sørvær Havn med Tilhørende Deponier. Reguleringsplan. (Plan id: 9595 Sørvær. HK = Hasvik Kommune, RSH = Reguleringsplan Sørvær Havn) 2019.

Referanseliste personlig kommunikasjon

Alice Fors, *Festivalsjef for Sørøyrocken*. (samtale per telefon, 15. mars 2024)
Henrik Forstrøm, *Forman ved Lerøy fiskemottak i Sørvær*. (Samtale i Lerøys lokaler på sørvær, 4. Mars 2024)
Kjell Gunnar Johansen, *Vara-ordfører for Hasvik Kommune*. (Samtale per telefon, 13. Mars 2024)
Roger Nordmo, *Pensjonert havne-utbygger*. (Samtale 24. april 2024)

Referanseliste, visuelt materiale